

blot pege paa to Retninger, som ere væsentlig forstjellige dengang og nu. Det Eine er det, at man dengang endnu stod under et stærkt finantskielt Tryk paa Grund af den udenlandske Statsgjæld, som var stiftet efter Krigen 1848—50, og overfor hvilken man var kontraktmæssig forpligtet til meget betydelige aarlige Uddrag, medens vi nu have afbetalt saa Meget af vor udenlandske Statsgjæld, at de kontraktmæssige aarlige Uddrag ere en ren Ubetydelighed, saavidt jeg husker 72,000 Kr. aarlig. Det Andet er det, at man dengang stod ligeoverfor Nødvendigheden af at maatte gaa til betydelige Udgifter til Jernbaneanlæg, som man dengang slet ikke havde paabegyndt, med Undtagelse af Banen Kjøbenhavn-Korsør, som dengang var færdig, medens vi nu staa overfor den Kjendsgjerning, at vi have bygget et større Net af Jernbaner, end man tidligere havde Chauvefer, og at man har kunnet anvende over 130 Mill. Kr. derpaa. Det, som imidlertid for mig er Hovedsagen, det er, at de følgende Begivenheder have vist, at Regjeringens Syn paa de finantsielle Forhold var aldeles feilagtigt, thi efterat man i det følgende Femaar 1858—63 havde anvendt knap 1 Mill. Kr. aarlig til Forsvarsværker, saa kom 1864 og kostede Staten omtrent 60 Mill. Kr., og det viste sig da, at hvor stor en Byrde dette var end lagde paa Kongeriget, knuste denne Byrde det ikke, var den dog ikke uoverkommelig. Nu spørger jeg: Havde det ikke været bedre, om man de foregaaende fem Aar 1858—63 havde anvendt de Beløb, de Sagkyndige havde forlangt, f. Ex. Halvdelen af det omtalte Beløb, altsaa 30 Mill., til Dannevirkstillingen, Dybbøl, Als og Fredericia? Det er min Overbevisning, at havde man gjort det, saa var den hele følgende Udvikling bleven en ganske anden, end den blev; det er min Overbevisning, at selv om man ikke ved saadanne passende Fæstningsværker kunde have afværget Krigen, kunde den maasse have faaet et ganske andet Udfald; det er min Overbevisning, at det havde havt den største Betydning for Krigen Udfald, om vi ved passende Fæstningsværker kunde have holdt Dybbøl nogle Maanedes længere, end vi gjorde, om vi ved passende Fæstningsværker kunde have afværget Angrebet paa Als o. s. v. Men jeg erkjender, at alt dette er Noget, jeg ikke kan bevise. Man kan kun sige: Jeg har den Overbevisning. Derved føres jeg ind paa den Betragtning, som blev gjort gjældende af det ærede Medlem for Kjøbenhavns Amts 4de Valgkreds (Hørup), som nu — det giver mig særlig Anledning til at komme tilbage til den — ogsaa er bleven gjort gjældende af andre Medlemmer, og som jeg ogsaa uden-

for Salen har hørt stærkt fremsat, nemlig dette Spørgsmaal: „Hvad kan det nytte?“ Jeg erkjender, at det er ganske snildt af Forsvarslagens Modstandere at bringe dette Spørgsmaal frem, thi naar de bringe det frem, bringe de det frem med en saadan Betydning, at der ikke kan svares derpaa. Jeg holder mig forvisset om, at det ærede Medlem, som i dette Dieblit ikke er tilstede, ikke dermed har villet sige, at de, der kæmpe for en Udvikling af Forsvarsvæsenet, ikke skulde have gjort sig selv det Spørgsmaal: Hvad kan det nytte? Jeg tror, at han vil erkjende, at Alle vi, der tale for denne Sag, have rejst os selv det Spørgsmaal, have søgt at komme til Erkjendelse af, hvad det kunde nytte at gjøre Noget i denne Sag, men ganske vist tror jeg, at det saaledes rejste Spørgsmaal kunde være vel stiftet til udenfor denne Sal, i Befolkningen, at fremkalde det Indtryk, at det dog var Noget, som de, der tale saa varmt for Sagen, heller ikke havde overveiet. Jeg tror, at naar det ærede Medlem rejste det Spørgsmaal, var det ikke hans Mening dermed at forlange en bestemt Angivelse af det Resultat, som der kunde naas ved at rejse Fæstningsværker, og ikke blot dette, men et fuldt mathematisk Bevis for, at dette Resultat ogsaa vilde blive naaet. Dette er nemlig umuligt; i disse Sager kan der ikke svares paa den Maade. Jeg skal ikke her komme ind paa den Betragtning, som alt er bleven gjort gjældende, blandt Andet igaar af det ærede Medlem for Frederiksborg Amts 4de Valgkreds (H. C. Holch), at der gives Forhold og Omraader, hvor man dog til Skyende og sidst ikke spørger, hvad det kan nytte, men hvor enhver brav Mand anser det for sin Pligt at gjøre det Yderste, selv om han har den bange Tro, at det muligvis dog ikke kan nytte; men det, jeg vil gjøre gjældende, er, at denne Slags Spørgsmaal ikke kan besvares med mathematisk Sikkerhed, men kun med en Erkjendelse til Fortidens Vidnesbyrd, Historiens Erfaring og med Slutninger derfra. Derfor vilde det kun lidet hjælpe os, dersom vi overfor det ærede Medlem og hans Venner vilde give os til at søge at bevare dette Spørgsmaal. Han vilde da kunne rejse nye Spørgsmaal af samme Art. Dersom vi vilde pege paa, at alle andre Stater, smaa og store, anse det for nødvendigt at rejse saadanne Fæstningsværker, dersom vi vilde pege paa, at ogsaa det neutralt Belgien havde rejst den stærke Fæstning ved Antwerpen, saa vilde det ærede Medlem kunne svare: Ja, derfor behøver det jo ikke at være nyttigt, derfor behøver det jo ikke at være nødvendigt, de kunne jo ogsaa handle uforstaa-